

PAUL VERLAINE

II. Fülöp halála

Louis-Xavier de Ricard-nak

Hulltában vérzi be a szeptemberi nap
A búskomor mezőt és a fanyar sierra
Szegélyét, lassú köd szítál le távolabb.

A Guadarrama küld a kiégett homokra
Gyors futású habot, mely célpontot keres,
Tükrén billeg zömök olajfák vézna karja.

A falánk karvalyok eveznek szögletes
Vonalban át a matt, vörösesbarna égen,
S rikácsolásuk oly rekedt és ideges!

Páratlan göggel, a zenit előtt merészen,
Sok nyolcszögű torony durva sora ragyog:
Áll az Escorial gránitfala a fényben.

A szögletes falon monoton ablakok,
Merev, fehér, csupasz és dísztelen szegélyek;
Majd koronák között faragott rácsfokok.

Zaj támad, s éppolyan, mint pásztor fegyverének
Ütését követő, üvöltő medvehang;
S a hörgés a konok visszhangban újraéled:

A sziklákra a hang hullámokban zuhan,
S lassacskán elcsitul, fájón mormolva hosszan;
Baljósan kondul a légben az estharang.

Fönn a várudvaron, egy homályos sarokban
– Kígyóvonalban – zárt processzió kering:
Pár fáradt szerzetes daróccsuhába bújtan

Egymás után halad aszkétarend szerint,
Derekukon kötél, kezükben karcsú gyertyák,
S mezítláb kántálnak, hangjuk recsegve ing.

– De ki haldoklik itt? Vajon kihez vezet hát
E szalmával beszórt út, s e fátylas kereszt,
Katolikus rítust követve, mért mered ránk? –

A szoba tágas és magas, sötét. De neszt
A rendkívül tömör, nagy mahagóniajtó
Se kelt: olajozott a sarok, a retesz.

Éjjelnél szomorúbb, bágyadt, vörösbe hajló
Fénycsík szüremlik át az ablaküvegen
S a kárpit ráncain: a csillogón kavargó

Alkony fényt festeget a háztetőkre lenn,
Tárgyak sarkára benn, a sötét mennyezetre;
Fényudvara fura, mintha festményeken.

Az áttetsző és mély homályban megremegve
Mozgolódnak riadt férfiak s asszonyok,
Lopóznak, mintha mind kóbor hiéna lenne.

Csupa jól öltözött főúr és hölgy, lobog
Bársony, szatén, brokát, a hermelin s a selymek:
A luxust éltetik e pompás anyagok;

Őrök páncéljai ragyognak föl a dermedt
Homályt lyuggatva át, a soruk egyenes;
Lám, háromnegyedes szögben csoportba gyűlnek.

Egy férfi fekete palástban, pikkelyes
Arccal meghajlik, a keze combját simítja,
Az ágy fölé hajol, mint aki könyvbe les.

Falmerev a függöny arany drapériája,
Amott ében, magas baldachin komorul;
Csüggnek gyémántszemek függönyráncon szikrázva.

Az ágyban elaszott, sovány test; csókja hull
Az olvasóra, mit kínban morzsol, kezén meg,
E fonnyadt szőlőtőn, tíz kampós, görbe ujj.

A szája hosszasan, tompán mormol, az élet
Végső jele, talán már az agónia –
Sóhaja pokoli búzt ontva szerteszéled.

Őszes, fakóvörös szakálla és haja,
Sárgult csipkék szegik tisztátlan ágyneműjét,
És mindenünnen az éhes tetvek hada

Rajzik mohón elő és hemzsegve terül szét,
Ellepi sűrűn a rőt arcú beteget,
Egész sereg siet, kiszívni szörnyű vérét.

Király, akit kopasz orvosa óvna meg,
Ő Második Fülöp spanyol király – köszöntsük!
Az alkóv rejtekén az osztrák sas remeg,

S pár büszke címer a falon ragyogva fönt függ;
Zászlókon fekete madarak, amelyek
Eryedten lógnak ott, nem volt sohase röptük!...

– Az ajtó tágra nyílt. Éles fény tölti meg
A szobát hirtelen és széltében kiterjed,
Mint vízszintes lepel, belengi a teret;

A fáklyahordozók elragadtatva lépnek:
E tíz kapucinus imát mond sápatag,
Végül kiválik egy, aki az ágy felé megy.

Karcsú és fiatal, nagyon sovány alak,
A lépte kőkemény, s Hitétől ösztökélvén
Szempilláján ragyog folyvást a kábulat,

Lépte határozott és súlyos, mint a Törvény,
Ritmusra döng, amint a szőnyegen halad:
Megy a király felé, a szemét földre sűtvén.

S a sorfal térdre hull, rajongó mozdulat:
Háromszor szögezik öklüket mellkasuknak,
Mivel a Szentséget viszi e vézna pap.

A doktor kegyesen fordít hátat az ágynak:
A testek orvosa ilyenkor már szerény,
Átengedvén helyét a Lélek orvosának.

Kínban fetreng Fülöp, csak az acélkemény
Fráter érkeztére simul ki arca szépen:
Nyugtítja a hitből táplálkozó remény!

A szerzetes tüzes, éber tekintetében
Vegyül az irgalom és a vád lázasan:
Megáll az isteni törvény követeképpen.

– Baljósan kondul a légbe az estharang.

* * *

S a Gyónás kezdetét veszi. Elcsuklik olykor
A Felség hangja, mely gyöngülő, vézna, halk,
A mágyákról beszél, kínról, vérről, zsidókról.

– „Mért kéne bánnia nemes buzgalmakat?
Zsidót égetni, ez kegyes tett önmagában,
Ön hű, igazhitű és minden tette nagy.” –

És szinte megkövül az elragadtatásban
A Tisztelendő, és fölveti a fejét –
A Inkvizíció faragott kiadásban.

Lélegzik a Király, és hangja gyöngé még;
Tépődve, mint aki rongyok közt kotorászik,
Önvádtól lázasan kezdi történetét;

Alakjára a fény tragikusan világít,
Csontos arca, fakó homloka fölragyog;
Ezt súgja: Flandria, Alba, rablás, halál, sír.

– „A flamandok, akik lázongtak a papok
Ellen, nos, igazán méltán bűnhődtek érte.
Felség, ez nem lehet aggodalomra ok.

Folytassa.” A Király don Carlost említette,
S csordultak könnyei, erős csontjaira
Tapadó, iszonyú arcbőrén szétperegve.

– „Bánja tettét, enyém a föloldás joga.
Az Infáns biztosan vétkes minden esetben;
Spanyolországot a mocsárba húznia

Neki se sikerült: angol eretnekszellem
És összeesküvés – utálatos cselek! –
Az Úr, az Atya és a szent Fölkentek ellen!”

Áldást mondott a pap a nagybeteg felett
Az összes bűnökért föloldozást keresve,
Ostyát helyeztek az istenfélő kezek

Királya bűnvalló nyelvére. Síri csendbe
Dermedt az Udvar és sokat gyötört, fakó
Szájak mondtak imát, halkán, senki ne sejtse,

Őszinte a fohász avagy képmutató.
– Ki látna rajtuk át? A csönd titkuk takarja,
Minden mocskot a köd lep el, cinkos csaló.

A Király áldozott, és párnájára hajtja
Álmos, tikkadt fejét, s mámor vidítja fel,
Mert Bűnbocsánata volt egyetlen jutalma,

És a bizonyosság fénye arcán tüzel,
Elégült mosolya száján kedvtelve játszik,
Heves láz, angyali nyugalom tölti el.

S körben a hercegek, a grófok és a márkik
Aggódva lesnek; a Király lelke szabad,
Derült, már följutott az egek magasáig;

Utána hirtelen hörögve fölszakadt
A búcsú melléből e fölséges betegnek:
Mintogyha hurrikán döngetne romokat.

És aztán semmi több; ezer lyukból kikeltek,
Mint fészkeikből a fázós kígyók hada,
A férgek, s hűlt bőrén tetvek közé vegyültek.

– Jobbjára vette ma Fülöpöt az Atya.

Fordította Térey János

